

ul. Lipowa 78
34-600 Limanowa
Tel. kom. 0 608487541
Tel/fax (018) 3371438
kola@Tipi.com.pl
www.Tipi.com.pl
www.haukola.pl

Indiańskie namioty

Hau Kola Tipi

Tajemniczy świat w Twoim ogrodzie

Historia Tipi

O tym, w jaki sposób
Tipi przywędrowało do Indian
(wersja plemienia Wron)

"Poszukiwania Yellow Leggings: Pochodzenie Tipi"

Był sobie człowiek o imieniu Yellow Leggings (Żółte Nogawice) i to on właśnie zapoczątkował Tipi u Apsáalooke. Zanim Yellow Leggings przyniósł Tipi do Apsáalooke mieszkali oni w jaskiniach albo ziemiankach. Yellow Leggings zapoczątkował nie tylko Tipi ale również wartości i wszelkie zasady z nim związane.

Yellow Leggings lubił zastawiać pułapki na orły. Obdzierał króliki ze skóry, aby później użyć jej jako przynęty, kopał norę, siadał w niej i przykrywał się trawą dla niepoznaki. Czekał cierpliwie aż orzeł przyleciał żeby schwytać królika, wtedy sięgał rękoma w górę i chwycił ptaka za nogi. Jeśli złapał ptaka za nogi, ten był już mu posłuszny. Yellow Leggings wyrwał z orła tylko, dwa środkowe pióra z ogona i wypuszczał na wolność.

Pewnego razu Yellow Leggings zastawiał kolejną pułapkę. Złapał już trzy orły, i zamierzał złapać czwartego. Czekał dość długo, aż w końcu usłyszał odgłos jakby nadlatującego orła. Wyczekał chwilę, lecz nagle w jamie, gdzie siedział zapadła ciemność. Wyciągnął rękę ku górze i poczuł kamień lub głaz zakrywający wyjście. Został uwięziony przez skałę toczącą się nad jego kryjówką. Próbował ją ruszyć ale bezskutecznie. Próbował przekopać się obok skały - nadaremnie. W końcu usiadł i zaczął płakać. Nagle zauważył, że coś poruszyło się w rogu jego jamy. Była to mysz. Zaczął błagać ją o pomoc. Ta zabrała go do kolejnej dziury, która jednak wydawała się zbyt mała jak dla niego, ale z mozołem przeciskał się dalej. Im dalej się posuwał dziura stawała się większa. Wkrótce mógł się już czołgać, później iść przygarbiony, aż w końcu stanął wyprostowany. Jak tylko to powstał, zaczął biec przed siebie. Wydostał się z tunelu i znalazł w zupełnie obcym miejscu. Rozejrzał się i ruszył ku rzece. Tam zobaczył Tipi. Ruszył w jego kierunku, gdy nagle zaatakował go niedźwiedź. Starsza kobieta wyszła z Tipi, zawołała zwierzę do siebie, a Yellow Leggings zaprosiła do środka.

Yellow Leggings wszedł do środka i stanął koło drzwi. Z tyłu Tipi siedział stary mężczyzna, który zaproponował mu, by usiadł koło niego. Mężczyzna ten miał na imię White Owl. Kiedy kobieta mieszła zupę, Yellow Leggings zajrzał do garnka i zobaczył ludzką rękę wirującą na wierzchu.

White Owl zapytał Yellow Leggings, czy jest głodny, na co żona skarciła go mówiąc: "On jest człowiekiem, ludzie nie jedzą tego, co ty!". Biała Sowa rzekł: "Tutaj jest mnóstwo jedzenia. Idź i jedz co chcesz, potem odpocznij chwilę i przyjdź do mnie, ponieważ chcę abyś coś dla mnie zrobił".

Yellow Leggings poszedł i upolował jelenia, zjadł i odpoczął. Następnie wrócił do Tipi. Wszedł do środka a White Owl powiedział do niego: "Chcę żebyś zabił dla mnie zdradliwego łosia i przyniósł mi prawą część z jego poroża, abym mógł nią zjeść zupę. Ten łos jest bardzo niebezpieczny i ma pomocników, którzy pilnują go, gdy śpi". White Owl dał mu jedną strzałę i powiedział: " Musisz zabić go tą jedną strzałą, ale masz tylko jedną szansę".

Yellow Leggings wyszedł za zewnątrz i zaczął płakać. Nie wiedział co ma zrobić. Płakał dopóki nie przyleciała jaskółka. Mały ptaszek doradził mu, by ten zapytał o radę kreta. Ten bowiem, mógł mu pomóc.

Poszedł więc na skaliste wzgórze, gdzie żyły krety. Wciąż płakał i płakał.. Kret wyszedł z ziemi i nie przejmując się zbytnio powiedział mu, żeby sobie poszedł. Yellow Leggings wciąż płakał, aż w końcu kret wrócił i spytał: "Dlaczego płaczesz?". Yellow Leggings wytłumaczył mu, co musi zrobić i kret zgodził się mu pomóc. Wymyślił, że mogą wykopać tunel pod łosiem, tak, aby Yellow Leggings mógł łatwo dostać się do jego serca. Aby zabić łosia jedną strzałą, musiał strzelić mu prosto w serce. Kiedy kret kopał coraz dalej, dwóch pomocników łosia: kojot i sowa, wszczęli alarm. Łoś stanął na równe nogi, ale nic nie zobaczył, bowiem Yellow Leggings i kret byli ukryci pod ziemią. Im byli bliżej łosia, tym głośniejszy słyszeli bicie jego serca. Kret sięgnął do góry i wyczuł, gdzie było serce łosia; pokazał punkt, w który miał strzelić Yellow Leggings. Kiedy wypuścił strzałę łoś podskoczył i wrył poroże w ziemię. Yellow Leggings zaczął uciekać wzdłuż tunelu, ale łoś był tuż za nim. Już czuł rogi łosia na plecach, gdy nagle zwierze padło. Yellow Leggings odciął mu rogi i wrócił do Białej Sowy.

Biała Sowa powiedziała mu, że spisał się dobrze, teraz jednak chciał aby Yellow Leggings zdobył dla niego głowę Isshiioshé , Red Hair (Rudowłosego). Yellow Leggings wrócił do kretów i zaczął płakać. Kret wyszedł i Yellow Leggings powiedział mu, że teraz musi zabić Red Hair, na co kret odrzekł, że tym razem mu nie pomoże. Poradził mu natomiast, aby zasięgnął rady u Ant Woman (Kobiety Mrówki).

Yellow Leggings udał się więc do jej Tipi. Ant Woman powiedziała, że z chęcią mu pomoże, ponieważ Red Hair był dla niej bardzo uciążliwy, ciągle bowiem prosił o jej rękę, Powiedziała, że mogą zamienić się ciałami, tak aby zmylić Red Hair. Yellow Leggings mógłby wtedy zbliżyć się do Red Hair i zabić go. Otarli się wzajemnie o siebie i w ten sposób nastąpiła zamiana ciał. Yellow Leggings otrzymał ciało Ant Woman. Dodatkowo Ant Woman dała mu wesz, aby umieścić ją zamiast głowy Red Hair, kiedy ją utnie oraz cztery kukurydziano-mięsne kulki. Red Hair mieszkał ze swoją matką na wyspie. Ant Woman powiedziała: "Kiedy dotrzesz do wody, zobaczysz bishkahpisée, wielkouchego psa. Ten pies będzie czekał na Ciebie. Siądziesz na niego, a on przeprowi Cię przez wodę. Kiedy się zmęczysz, nakarm go jedną z kulek. Wystarczy, że wrzucisz kulkę do jego pyska, a odzyska siły". Po chwili dodała: "Kiedy odnajdziesz już Red Hair, musisz wycieńczyć go pracą, nie pozwól by z Tobą spał. Spraw, by przez trzy dni pracował, a czwartego dnia zaśnie ze zmęczenia i wtedy będziesz mógł go z łatwością zabić i odciąć jego głowę. Później położysz wesz w miejsce jego głowy".

Yellow Leggings zrobił jak mu przykazała Ant Woman. Poszedł ku rzece, tam czekał na niego pies, który zabrał go na wyspę, gdzie mieszkał Red Hair z matką. Zsiadł z psa, dał mu kukurydziano- mięsną kulkę i kazał na siebie zaczekać. Yellow Leggings szedł przed siebie, aż zobaczył Tipi Red Hair i jego matki. Przybycie Ant Woman wydało się matce podejrzanym, ponieważ ta nigdy wcześniej nie chciała wyjść na Red Hair. Ale ponieważ Red Hair chciał mieć ją za żonę, kazał matce być cicho. Tej nocy leżeli razem. Red Hair wciąż się zalecał, ale Yellow Leggings dzielnie odrzucał zaloty. Przez następne trzy dni, Yellow Leggings kazał Red Hair ciężko pracować: kazał nosić mu wodę, rąbać drewno, robić rzeczy, które na pewno by go zmęczyły. W końcu Red Hair padł ze zmęczenia i zasnął. Yellow Leggings obciął mu głowę i na jej miejsce położył wesz. Matka była podejrzliwa, że tak długo spią i z zewnątrz dopytywała syna, czy wszystko jest w porządku, na co wesz odpowiadała: "Bądź cicho. Próbuje spać." Jednak z każdą odpowiedzią wesz słabła i słabła, za czwartym razem mogła ledwo mówić. Matka weszła do Tipi, podeszła do łóżka i ściągnęła pościel. Zobaczyła tam martwego syna bez głowy. Ant Woman już nie było. Matka ruszyła za nią. Chociaż mogła latać i widzieć wszystko z góry, na nic się to zdało, bo Yellow Leggings pokonał już wodę i znalazł się w Tipi Ant Woman. Czym prędzej zamienili się ciałami. Ocierali się tak szybko, że w tym pośpiechu zapomnieli o pachach. Dlatego pachy kobiet są większe i bardziej umięśnione, niż mężczyzn.

Matka dotarła wreszcie do Tipi Ant Woman. Kobieta ta miała kolec z tyłu głowy i kiedy się ekscytowała kolec wysuwał się. Kobieta używała go do niszczenia różnych rzeczy.

Tipi Ant Woman było jednak twarde jak skała. Matka zaczęła mierzyć kolcem w Tipi, podlatywała w górę i w dół uderzając w Tipi. Kiedy uderzała, robiła dziurę, lecz wtedy Ant Woman pluła na dłoń i łatała dziurę. W końcu kobieta zdała sobie sprawę, że nie da rady pokonać Tipi, więc poprosiła jedynie, aby mogła zobaczyć głowę syna. Powiedziała: "Jeśli pozwolisz mi zobaczyć jego głowę, zostawię Cię w spokoju. Pozwól mi spojrzeć na syna, pozwól mi tylko popatrzeć na jego twarz."

Yellow Leggings i Ant Woman wiedzieli jednak, że ta podstępem próbuje dostać się do środka. Położyli więc głowę na środku Tipi i Yellow Leggings otworzył na oścież drzwi, tak aby matka mogła tylko włożyć głowę i spojrzeć na twarz syna. Jak tylko wsunęła głowę, wykrzyknęła: "Nabrałam was, teraz was zabije!". Wtedy Yellow Leggings zatrzęsął drzwiami i odciął jej głowę. Tym samym zabił cały ród Red Hair.

Yellow Leggings wziął głowy i ruszył do White Owl. Kiedy był już blisko jego Tipi, wyszła mu naprzeciw żona White Owl i powiedziała: "Zrobiłeś więcej, niżli zostałeś poproszony. Powiem Ci więc coś. Zamiast brać, co zaoferuje ci White Owl, kiedy zapyta czego sobie życzysz, powiedz że chcesz jego."

Yellow Leggings wszedł do Tipi. White Owl ucieszył się na widok głów, wyłożył mnóstwo świętych rzeczy i zapytał Yellow Leggings, które z nich chciałby mieć. Yellow Leggings nie chciał żadnej z nich, powiedział natomiast że chce jego. White Owl odrzekł na to: " Zapewne moja żona musiała podsunąć ci ten pomysł. Ona mówi za dużo! Ale skoro wykonałeś więcej, niżli Cię prosiłem, nie mogę Ci odmówić". I dał Yellow Leggings całą swą moc, łącznie z młodym jeleniem i sową. Sowa reprezentowała jego samego. Kiedy Yellow Leggings wychodził, White Owl poradził mu by był ostrożny, ponieważ cztery kobiety będą o niego zabiegać: "Pierwsze trzy będą zdradliwe, czwarta natomiast zostanie twoją żoną".

Poszedł więc Yellow Leggings, a gdy szedł napotkał kobietę. Położył się z nią, ta jednak odskoczyła i uciekła. Gdy biegła Yellow Leggings zauważył, że była ona wydrą. Z drugą stało się podobnie, z tą różnicą, że ta okazała się być jeleniem. Trzecia zaś łosiem. Czwarta kobieta była człowiekiem, położył się z nią, a ponieważ się nie bała, została jego żoną. Żona miała siedmiu braci, którzy mieli nadprzyrodzone zdolności. Najmłodszy zwał się Juniper On The Bridge Of The Nose i miał jako zwierze opiekuńcze - górskiego lwa. Kiedy Yellow Leggings i jego nowa żona poszli do jej domu, w środku był tylko najmłodszy brat, ponieważ reszta poszła polować. Kiedy tamci wrócili, zaczęli drażnić się z Yellow Leggings. Zdejmowali sobie głowy i inne części ciała i rzucali nimi dookoła. Wtedy Yellow Leggings wyjął sowę i jelenia, które otrzymał od White Owl i wówczas sowa złapała jelenia i zaczęła go dusić, bracia krzyknęli ze strachu i zaczęli błagać siostrę aby zrobiła coś, żeby Yellow Leggings przestał. Ten wówczas schował sowę.

Juniper On The Bridge Of The Nose powiedział wtedy do braci: "Wstyd mi za was! Powinniście okazać szacunek swojemu szwagrowi!" I dał Yellow Leggings swego górskiego lwa, jako prezent. Gest ten zapoczątkował tradycję dawania prezentów szwagrom, w celu okazania im szacunku.

I kiedy już wszystkie złe rzeczy zostały zniszczone, bracia postanowili stać się czymś, co będzie trwać na wieki. Zgromadzili się więc i najstarszy z nich zapytał: "Czym moglibyśmy się stać, aby trwać na wieki?". Wtedy jeden z nich odrzekł: "Czemu nie staniemy się drzewami?". Na co inni odpowiedzieli: "Parcież drzewa umierają". Inny zaproponował: "Może staniemy się skałami, wysoko w górach?". "Skały zniszczy erozja". "To może staniemy się wodą?" spytał kolejny. "Nie, woda kiedyś wyparuje z powodu gorąca". I dyskutowali tak długo, aż w końcu jeden powiedział: "Dlaczego nie staniemy konstelacją gwiazdą, w miejscu gdzie ludzie kierują cybuch fajki? Możemy tam być wiecznie i w ten sposób zawsze patrzeć na Bĩluuke". Na co inni odrzekli: "To dobry pomysł!". I bracia stali się Iipchalapaachuo, "Tam gdzie kieruje się fajkę, Wielkim Wozem".

Yellow Leggings wrócił do Apsáalooke z czterema białymi Tipi, jednym od White Owl, drugim od Ant Woman, trzecim od Red Hair, i czwartym od szwagrów. I w ten sposób Apsáalooke otrzymali Tipi.

Fragment książki Dale D. Old Horn and Timothy P. McCleary: *"Apsáalooke Social and Family Structure"*

Tłumaczyła Anna Gołębiowska